

Mäntsälän ja Pornaisten
LASTEN JA NUORTEN
HYVINVOINTISUUNNITELMA
2015–2017

Sisällys

Johdanto.....	4
1. Mustijoen alueen haasteet.....	5
2. Hyvinvointineuvola ja koulu- ja opiskeluterveydenhuolto.....	8
2.1. Hyvinvointineuvola.....	8
2.2. Lapsiperheiden kodinhoitajien palvelut.....	8
2.3. Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto	9
3. Sosiaalityö	9
3.1. Lastenvalvoja.....	9
3.2. Aikuissosiaalityö.....	10
3.3. Vammaispalvelu.....	10
3.4. Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu	10
4. Varhaiskasvatus.....	11
5. Lasten, nuorten ja perheiden tukipalvelut	12
5.1. Lapsipsykologi.....	12
5.2. Perheneuvola	12
5.3. Koulupsykologit ja koulukuraattorit	12
5.4. Puheterapia	13
5.5. Nuorten tukipiste, Nutu	13
5.6. Aikuisten psykososiaaliset palvelut	13
6. Perusterveydenhuolto.....	13
6.1. Suun terveydenhuolto	13
6.2. Fysioterapia	14
6.3. Toimintaterapia	14
7. Perusopetus	14
7.1. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tasot.....	15
7.2. Oppilashuolto.....	15
7.3. Turvallisuuden edistäminen	15
8. Vapaa-aikapalvelut lasten ja nuorten hyvinvointia tukemassa.....	16
8.1. Mäntsälä.....	16
8.2. Pornainen.....	16
9. Kirjasto- ja tietopalvelut	17
10. Mäntsälän kunnan asuntotarjonta.....	17
11. Poliisin turvallisuustyötä nuorten asioissa Mäntsälässä	17
11.1. Valvonta ja tutkinta	17
11.2. Valistaminen.....	17

12. Seurakunnan työ.....	17
13. Lastensuojelu	18
14. Moniammatillinen yhteistyö lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi	20
15. Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa ohjaavat strategiset tavoitteet, vastuut ja mittaaminen.....	21

Liitteet

Johdanto

Lastensuojelulaki velvoittaa kuntia laatimaan suunnitelman lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi (12 §). Tämä suunnitelma hyväksytään kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on otettava huomioon kuntalain (365/1995) 65 §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. Lastensuojelusuunnitelman tulee sisältää tiedot lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta, lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista, lastensuojelun tarpeesta kunnassa, lastensuojeluun varattavista voimavaroista, lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä, yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä sekä suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

Koska Mäntsälän ja Pornaisten kunnat ovat muodostaneet 1.1.2009 alkaen yhteistoiminta-alueen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisessä (Mustijoen perusturva), laaditaan lastensuojelulain 12 §:n mukainen suunnitelma yhteisenä molemmille kunnille niiden valtuustojen hyväksyttäväksi.

Mäntsälän ja Pornaisten kuntien yhteinen hyvinvointisuunnitelma laadittiin ensimmäisen kerran vuosille 2010–2012. Suunnitelman toteutumista on seurattu toimialoilla. Mustijoen perusturvan strategisissa tavoitteissa korostetaan ennakoivaa ja ehkäisevää työtä. Varhainen tukeminen, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä verkostoituminen niin sisäisten kuin ulkoistenkin yhteistyökumppaneiden kanssa halutaan vakiinnuttaa palvelutuotannon peruspilareiksi.

Mustijoen perusturva sekä Mäntsälän ja Pornaisten kunnat tarjoavat useita palveluita lapsille, nuorille ja perheille. Tämän lisäksi palveluja tuottaa lukuisa määrä järjestöjä ja yksityisiä toimijoita. Myös seurakunnilla on toimintaa lapsiperheille. Näiden lisäksi muun muassa poliisi tukee lasten, nuorten ja lapsiperheiden arkea.

Lastensuojelulaissa, nuorisolaissa ja terveydenhuoltolaissa nousee esiin kunnan vastuu lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtimisesta. Lastensuojelulaki korostaa erityisesti ehkäisevän lastensuojelutyön merkitystä toiminnan kokonaisuudessa, varhaista puuttumista, palvelujen ja tuen oikea-aikaisuutta ja riittävyttä.

Lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta ja tasapainoisesta kehityksestä ja hyvinvoinnista. Lastensuojelulaki velvoittaa lasten ja perheiden kanssa toimivia viranomaisia tukemaan vanhempia ja huoltajia kasvatustehtävässään, erityisesti tarjoamalla apua riittävän ajoissa.

Ehkäisevällä lastensuojelulla pyritään edistämään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia tarjoamalla kunnan peruspalvelujen piirissä erityisesti tukea niille lapsille ja perheille, jotka eivät kuulu lastensuojelun asiakkaisiin.

Nuorisolaissa säädetään menettelystä mm. viranomaisten monialaisen yhteistyön kehittämiseksi. Kunnassa tulee olla nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, jonka tehtävänä on mm. koota ja tuottaa tietoa nuorten kasvu- ja elinoloista. Nuorisolaissa säädetään mm. etsivästä nuorisotyöstä, jonka tarkoituksena on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori palvelujen piiriin. 2013 voimaanastuneen nuorisotakuun tavoitteena on auttaa kaikkia nuoria pääsemään koulutukseen, työelämään tai tarvittaessa kuntoutuksellisten palvelujen piiriin. Nuorisotakuuta toteutetaan monialaisena ja moniammatillisena yhteistyönä.

Terveydenhuoltolaissa painopisteenä on mm. terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Kunnassa on oltava riittävät hyvinvointineuvolan ja koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon palvelut.

Yhteisiä tavoitteita ovat edelleen lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen ja ongelmien ehkäisy, palveluiden kehittäminen, nuorten syrjäytymisen ehkäisy, päihteettömyyden tukeminen, varhainen puuttuminen, työllisyyden edistäminen ja nuorisotyöttömyyden vähentäminen. Liitteenä olevassa strategiataulukossa (Liite 1.) nousee esille palvelujen turvaaminen tarkoituksenmukaisesti ja riittävän varhain, kumppanuusyhteistyö ja osallisuuden vahvistaminen.

Kunnalla on vastuu väestön hyvinvoinnista ja terveydestä sekä väestöryhmien välisten terveyserojen kaventamisesta. Kunnalle on asetettu velvollisuus, seurata asukkaitensa terveyttä ja hyvinvointia väestöryhmittäin. Kunnalle on myös asetettu velvollisuus arvioida ennakoon päätösten vaikutuksia väestön terveyteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Eriarvoisuuden ja terveyserojen vähentämisen tavoitteet ja toimenpiteet ovat osa kuntasuunnittelua. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa tavoitteet ja toimenpiteet kohdennetaan lapsiin, nuoriin ja lapsiperheisiin.

Hyvinvointikertomus puolestaan toimii suunnittelun ja seurannan työvälineenä. Mäntsälässä ensimmäinen hyvinvointikertomus käsitellään kunnanvaltuustossa loppuvuonna 2014.

1. Mustijoen alueen haasteet

Mäntsälässä kysyttiin toukokuussa 2013 perusopetusikäisten lasten vanhemmilta kunnan palveluista lapsiperheille ja siitä, mihin asioihin tulisi uudessa hyvinvointisuunnitelmassa kiinnittää huomiota. Vanhemmat vastasivat myös siihen, mitkä asiat heitä tällä hetkellä huolettavat erityisesti Mäntsälässä sekä siihen, mistä ovat saaneet apua ja tukea perhettä kohdanneissa vaikeuksissa. Luvuissa 3.–6. on lainattu vanhempien vastauksia koskien kunnan palveluihin kohdistuvia odotuksia.

Kysely sai innostuneen vastaanoton ja siihen vastasi 591 perhettä. Koska vastaajaperheissä on eri-ikäisiä lapsia, saa vastauksista varsin kattavan kuvan siitä, mitä mieltä kuntalaiset ovat nykyisistä palveluista ja kehittämisen kohteista. Korkea vastausprosentti, 82,8 % kertoo siitä, että Mäntsälässä huoltajat haluavat vaikuttaa lapsia, nuoria ja perheitä koskevaan päätöksentekoon sekä kunnan palveluihin.

Eryteisesti vastauksissa korostuu huoli lasten ja nuorten vapaa-ajasta, koulurakennusten kunnosta, päihteiden käytöstä ja siitä, miten vanhemmat kohtaavat murrosikäiset nuorensa. Ilon aiheina koetaan lasten kasvun seuraaminen, koulunkäynnissä onnistuminen ja yhdessäolo lasten kanssa.

Vanhempien ohella kysyttiin koulujen oppilaskunnilta mitä hyvää ja kehitettävää on omassa koulussa, mitkä asiat ovat kunnassa hyvin ja mitä pitää kehittää. Oman koulun osalta oppilaskunta esitti mm parannuksia pihan leikkivälineisiin. Kuntaan toivottiin mm. uimahallia, parempia teitä, suojateitä ja pyöräteitä. Koulukohtaiset oppilaskuntien vastaukset ovat **liitteessä 1**.

Kouluterveyskyselyn tulokset 2013 noudattavat Mäntsälässä monelta osin valtakunnallisia tuloksia. Nuorten humalajuominen on laskussa, mutta huolestuttavana ilmiönä on laittomien huumeiden kokeilujen lisääntyminen. Oppilashuollon palveluiden saatavuus on parantunut muilta osin, mutta koululääkäripalveluihin ei Mustijoen alueen koululaiset ole niin tyytyväisiä kuin kunnissa keskimäärin. Kouluoloissa on tapahtunut muutosta myönteiseen suuntaan. Koetun terveyden osalta yläkouluikäisten väsymys on lisääntynyt (taulukko 1).

ILON- JA HUOLENAIHEET PERUSKOULUN 8. JA 9. LUOKAN OPPILAILLA	
ILONAIHEET Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen	HUOLENAIHEET Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen
<ul style="list-style-type: none"> + Vanhempien työttömyys väheni + Läheiset ystävyssuhteet yleistyivät + Toistuva rikkeiden teko väheni + Koulun fyysiset työolot koettiin paremmiksi + Koulun työilmapiiiri parani + Kuulluksi tuleminen koulussa lisääntyi + Koulukiusatuksi joutuminen väheni + Hampaiden harjaamistottumukset paranivat + Liikunnan harrastaminen vapaa-ajalla lisääntyi + Humalajuominen väheni + Koulupsykologin vastaanotolle pääsy koettiin helpommaksi + Koulunkäynnin vaikeuksiin saatiin yleisimmin apua 	<ul style="list-style-type: none"> - Opiskeluun liittyvät vaikeudet lisääntyivät - Tietoisuus tavoista vaikuttaa koulun asioihin väheni - Koettu terveydentila heikkeni - Koulu-uupumus lisääntyi - Koululounaan syöminen päivittäin väheni - Huumekokeilut lisääntyivät
Muutokset pidemmällä aikavälillä: <ul style="list-style-type: none"> + Vanhempien tupakointi väheni + Liikunnan harrastaminen vapaa-ajalla lisääntyi + Humalajuominen väheni 	

Taulukko 1. Ilon- ja huolenaiheet peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilailla / Mäntsälä (Lähde: Kouluterveyskysely 2013)

Pornaisissa peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaiden vastauksissa on ilonaiheita runsaasti. Koettu terveys on parantunut edellisestä kyselystä, valtakunnan tasolla erottuvat terveyteen liittyvinä poikien vähäinen hampaiden harjaaminen ja tyttöjen kokemus terveydestään niska-hartia sekä väsymysoireineen, vaikka tulokset ovat edelliseen kyselyyn verrattuna paikallisesti parantuneet. Myös kouluterveydenhoitajalle pääsy on koettu aiempaa vaikeammaksi kuntatasolla. Valtakunnan tasoon verrattuna koulun fyysisissä työoloissa koettiin enemmän puutteita, mutta koulutyöhön liittyvän liian suuren työmäärän kokemus oli muuta maata alhaisempi. Seuraavassa taulukossa 2 esitellään tiivistetysti ilon- ja huolenaiheet Pornaisten peruskoulun 8.-9. -luokkien oppilailla vuonna 2013. Mukaan on valittu merkittävät kahden viimeisimmän kyselyvuoden ja pidemmällä aikavälillä tapahtuneet muutokset.

ILON- JA HUOLENAIHEET PERUSKOULUN 8. JA 9. LUOKAN OPPILAILLA	
ILONAIHEET Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen	HUOLENAIHEET Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen
<ul style="list-style-type: none"> + Vanhemmat tiesivät paremmin lapsensa viikonloppuiltojen viettopaikan + Keskusteluvaikkeudet vanhempien kanssa vähentyivät + Läheiset ystävyssuhteet yleistyivät + Toistuva rikkeiden teko vähentyi + Koulun työilmapiiri parani + Kuulluksi tuleminen koulussa lisääntyi + Koulutyön määrä koettiin kohtuullisemmaksi + Opiskeluun liittyvät vaikeudet vähentyivät + Koettu terveydentila parani + Koulu-uupumus vähentyi + Ylipainoisia oli vähemmän + Liikunnan harrastaminen vapaa-ajalla lisääntyi + Ruutuaika arkipäivisin vähentyi + Päivittäinen tupakointi vähentyi + Humalajuominen vähentyi + Koululääkärin vastaanotolle pääsy koettiin helpommaksi + Koulukuraattorin vastaanotolle pääsy koettiin helpommaksi + Koulupsykologin vastaanotolle pääsy koettiin helpommaksi + Koulunkäynnin vaikeuksiin saatiin enemmän apua 	<ul style="list-style-type: none"> - Vanhempien työttömyys lisääntyi - Koulun työolot koettiin puutteellisemmiksi - Aamupalan syöminen arkisin vähentyi - Koululounaan syöminen päivittäin vähentyi

Taulukko 2. Ilon- ja huolenaiheet peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilailla / Pornainen (Lähde: Kouluterveyskysely 2013)

Kouluterveyskyselyn 2013 tulosten mukaan Mäntsälässä useat asiat lukion opiskelijoilla ovat kehittyneet myönteiseen suuntaan (taulukko 3). Ammattikoululaisten osalta muutoksia huonompaan suuntaan on tapahtunut mm. huumekekeilujen, lintsaimisen, rikkeiden, väsymyksen, tupakoinnin, koetun terveydentilan osalta (taulukko 4). Tuloksia tarkasteltaessa on hyvä huomioida, että Mäntsälän toisen asteen koulutuksessa on mukana ulkopaikkakuntalaisia, kaikki opiskelijat eivät ole siis pelkästään mäntsäläläisiä nuoria.

ILON- JA HUOLENAIHEET LUKION 1. JA 2. VUODEN OPISKELIJOILLA	
ILONAIHEET Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen	HUOLENAIHEET Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen
<ul style="list-style-type: none"> + Vanhempien työttömyys väheni + Vanhemmat tiesivät paremmin lapsensa viikonloppuiltojen viettopaikan + Keskusteluvaikkeudet vanhempien kanssa vähentyivät + Fyysistä uhkaa koettiin vähemmän + Koulun fyysiset työolot koettiin paremmiksi + Koulun työilmapiiri parani + Kuulluksi tuleminen koulussa lisääntyi + Opiskeluun liittyvät vaikeudet vähenivät + lintsaaminen väheni + Koettu terveydentila parani + Humalajuominen väheni + Kouluterveydenhoitajan vastaanotolle pääsy koettiin helpommaksi + Koulukuraattorin vastaanotolle pääsy koettiin helpommaksi + Koulupsykologin vastaanotolle pääsy koettiin helpommaksi + koulunkäynnin vaikeuksiin saatiin yleisimmin apua 	<ul style="list-style-type: none"> - Tietoisuus tavoista vaikuttaa koulun asioihin väheni - Ylipainoisia oli enemmän

Taulukko 3. Ilon- ja huolenaiheet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla / Mäntsälä (Lähde: Kouluterveyskysely 2013)

ILON- JA HUOLENAIHEET AMMATILLISTEN OPPILAITOSTEN 1. JA 2. VUODEN OPISKELIJOILLA	
ILONAIHEET / ammatillinen oppilaitos Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen	HUOLENAIHEET / ammatillinen oppilaitos Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen
<ul style="list-style-type: none"> + Oppilaitoksen fyysiset työolot koettiin paremmiksi + Kuulluksi tuleminen oppilaitoksessa lisääntyi + Opiskeluun liittyvä työ määrä koettiin kohtuullisemmaksi + Tietoisuus tavoista vaikuttaa oppilaitoksen asioihin lisääntyi + Ruutuaika arkipäivisin väheni + Humalajuominen väheni + Kouluterveydenhoitajan vastaanotolle pääsy koettiin helpommaksi + Koululääkärin vastaanotolle pääsy koettiin helpommaksi + Koulupsykologin vastaanotolle pääsy koettiin helpommaksi 	<ul style="list-style-type: none"> - Vanhemmat tiesivät huonommin lapsensa viikonloppuiltojen viettopaikan - Perheen yhteinen ateriointi iltaisin väheni - Toistuva rikkeiden teko lisääntyi - Koulutapaturmat lisääntyivät - Oppilaitoksen työilmapiiri heikkeni - Lintsaaminen lisääntyi - Koettu terveydentila heikkeni - Päivittäin koettu väsymys lisääntyi - Viikoittain koetut niska- ja hartiakivut lisääntyivät - Ylipainoisia oli enemmän - Aamupalan syöminen arkisin väheni - Koululounaan syöminen päivittäin väheni - Päivittäinen tupakointi lisääntyi - Huumekekeilut lisääntyivät

Taulukko 4. Ilon- ja huolenaiheet ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla / Mäntsälä (Lähde: Kouluterveyskysely 2013)

Sekä perheellisten että alle 25-vuotiaiden työttömyys on alueella kasvanut lähivuosina. Alle 25-vuotiaiden työttömyysprosentti on Mäntsälässä 13,3 % ja Pornaisissa 13,1 % (heinäkuu 2014).

Kuntien talouden kiristyminen tulee vaikuttamaan omalta osaltaan palveluiden tarjoamiseen ja saamiseen. On tärkeää, että kaikki lapsille ja perheille palveluja tuottavat huomioivat omien palveluidensa merkityksen kokonaisuuden kannalta.

2. Hyvinvointineuvola ja koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

Mäntsälässä kysyttiin toukokuussa 2013 perusopetusikäisten lasten vanhemmilta kunnan palveluista lapsiperheille ja siitä, mihin asioihin tulisi uudessa hyvinvointisuunnitelmassa kiinnittää huomiota.

2.1. Hyvinvointineuvola

"Keskustelua ja tietoa vanhemmuuteen liittyvistä ajankohtaisista asioista."

Hyvinvointineuvola on yhdistettyä äitiys- ja lastenneuvolatyötä, jossa määräaikaistarkastusten lisäksi pyritään entistä paremmin tukemaan kaikkien perheenjäsenten hyvinvointia. Neuvolan on tarkoitus olla koko perhettä, myös isiä varten. Neuvolassa tuetaan vanhemmuutta ja parisuhdetta. Hyvinvointineuvolassa painotetaan ennaltaehkäisevää työtä. Perheelle pyritään antamaan apua jo siinä vaiheessa, kun huolet ovat pieniä. Tavoitteena on, että perheellä on sama terveydenhoitaja äidin raskausajasta lapsen koulun aloitukseen asti.

Isillä on mahdollisuus keskustella neuvolan isätyöntekijän kanssa isyyteen, parisuhteen liittyvissä asioissa. Työntekijä vetää isille myös omaa vertaistukiryhmää

"Olen joutunut aika yksin kuitenkin vanhemmuuden haasteisiin vaikka puoliso rinnalla. Olisi ollut ihana kun olisi saanut apua ongelmien ratkaisuihin/ arjen kotitöihin. Jaksaminen on vienyt voimia ja aikaa vain mukavasta yhdessä olosta."

Hyvinvointineuvolan työmenetelmiä ovat mm. terveydenhoitajan ja perhetyöntekijän tekemät kotikäynnit, erilaiset vertaisryhmät sekä perheen tilannetta kartoittavat ja puheeksi ottamista helpottavat lomakkeet. Vanhempien täyttämät lomakkeet käydään läpi oman terveydenhoitajan kanssa.

"Jo neuvolaiässä jos huomataan jotain erityistä tartuttaisiin heti eikä annettaisi asioiden mennä seuraavalle tasolle."

Terveydenhoitajalla ja lääkäriellä on tukenaan moniammatillinen tiimi, johon kuuluvat heidän lisäksi lapsipsykologi, perhetyöntekijä ja kiertävä erityislastentarhaopettaja. Tiimiin osallistuu perheen tilanteen mukaan myös muita asiantuntijoita kuten esim. puheterapeutti, fysioterapeutti, vammaispalvelun sosiaalityöntekijä, mielenterveys/päihdetyöntekijä, lastensuojelun ja/tai perheneuvolan edustaja. Perheeltä kysytään aina lupa heidän asioidensa käsittelyyn tiimissä. Perheellä on oikeus ja mahdollisuus olla mukana tiimin kokouksessa.

"Vertaistuen apu on monessa asiassa korvaamatonta."

Perhevalmennuksen tavoitteena on tukea ja vahvistaa vanhempia heidän hoito- ja kasvatustehtävässään, jotta arki vauvan kanssa sujuisi hyvin. Valmennus toteutetaan vuorovaikutteisesti yhdessä vanhempien ja moniammatillisen asiantuntijaryhmän kanssa. Valmennusta on sekä ennen että lapsen syntymän jälkeen. Perhevalmennuksessa lapsen odotusajan aiheita ovat esim.: Tullaan tutuiksi - Matkalla vanhemmuuteen, Kuuntele omaa kehoasi, Parista perheeksi, Syntymän ihme, Imetyksen aika, Naura vauvasi kanssa, Vastasyntyneen hoitoon liittyvät asiat. Vauvan syntymän jälkeisiä aiheita ovat esim.: Tervetuloa vauva, Liikkumisen riemua, Pienen kielipolku, Kotona vai päivähoitossa, Höyhensaarille ja Rajoja ja rakkautta.

Ennaltaehkäisevässä perhetyössä työskentelee perheterapeutti ja perhetyöntekijä. Työn tarkoituksena on auttaa, tukea ja ohjata lapsiperheitä arjen sujuvuudessa, vanhemmuudessa sekä lasten huolenpidossa. Perheitä tuetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa vahvistamalla sen omia voimavaroja. Perhetyöhön asiakkaat ohjautuvat pääsääntöisesti hyvinvointineuvolan kautta.

2.2. Lapsiperheiden kodinhoitajien palvelut

"Pienten lasten kanssa tarvitsisi joskus apua muuttuvissa tilanteissa."

Mustijoen alueella kotipalvelua voidaan tarjota olemassa olevien resurssien puitteissa alle kouluikäisten lasten perheille.

Lapsiperheiden kodinhoitajan palvelu on tavoitteellista, suunnitelmallista ja määräaikaista yhdessä perheen ja yhteistyötahojen kanssa tehtävää vanhemmuuden ja arjessa selviytymisen tukea. Keskeisenä tavoitteena on perheen

omien voimavarojen vahvistaminen. Tämä tapahtuu opastamalla perhettä lasten- ja kodinhoidossa sekä vahvistamalla arjen taitoja. Kodinhoitajan käyntien määrä ja palvelun kesto sovitaan palvelua aloitettaessa ja tilannearvio tehdään 3 kk kuluttua palvelun aloittamisesta.

2.3. Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

"Koko perheen hyvinvointia ja vanhempien tukemista lasten kasvatuksessa"

Kouluterveydenhuollon tavoitteena on koko koulu yhteisön hyvinvoinnin ja oppilaiden terveyden edistäminen sekä terveen kasvun ja kehityksen tukeminen yhteistyössä oppilaiden, oppilashuollon muun henkilöstön, opettajien ja vanhempien kanssa. Mäntsälän kunnassa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut sijoittuvat Lasten, nuorten ja perheiden palveluihin.

Osa määräaikaista terveystarkastuksista tehdään laajoina. Niissä terveydenhoitaja ja lääkäri arvioivat yhdessä ja tarvittaessa yhteistyössä muiden ammattihenkilöiden kanssa lapsen tai nuoren terveyden lisäksi aina myös koko perheen hyvinvointia.

Huoltajien kirjallisella suostumuksella laajaan terveystarkastukseen sisältyy päivähoidon ja esiopetuksen henkilökunnan arvio alle kouluikäisen lapsen selviytymisestä päivähoidossa ja opettajan arvio oppilaan selviytymisestä koulussa niiltä osin kuin se on välttämätöntä hoidon ja tuen järjestämisen kannalta.

Opiskeluterveydenhuollon tavoitteena on ylläpitää ja parantaa opiskelijoiden hyvinvointia edistämällä opiskelu ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta, edistämällä opiskelijoiden terveyttä ja opiskelukykyä sekä järjestämällä terveyden- ja sairaanhoitopalveluja opiskelijoille.

Oppilas- ja opiskelijahuolto on oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.

Kouluterveydenhoitajat osallistuvat koulujen, lukion ja ammatillisten oppilaitosten oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmien työskentelyyn ja tekevät yhteistyötä koulukuraattorin ja koulupsykologien kanssa. Tavoitteena on myös lääkärin konsultaatioavun antaminen oppilashuoltotyöhön.

Neuvolatyössä sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa työskentelevät tapaavat lähes kaikki lasten ja nuorten ikäluokat, joten heillä on hyvät mahdollisuudet tunnistaa lasten, nuorten ja perheiden mahdollisia pulmia ja erityisen tuen tarpeita ja kohdentaa tukea näille perheille mahdollisimman varhain.

Hyvinvointineuvolan, lapsiperheiden kotipalvelun ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ajantasaiset yhteystiedot ja puhelinajat löytyvät Mäntsälän kunnan nettisivuilta, joihin Pornaisten sivuilta on linkki.

3. Sosiaalityö

3.1. Lastenvalvoja

Lastenvalvojat hoitavat avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten isyyden selvittämistä koskevat asiat ja tekevät sopimuksia lapsen huollosta, asumisesta ja tapaamisoikeudesta sekä elatuksesta.

Jos lapsen vanhemmat eivät ole avioliitossa keskenään lapsen syntyessä, lapsen isyys vahvistetaan tunnustamisella. Lastenvalvoja vastaa isyyden tunnustamisprosessista sekä siihen liittyvistä toimenpiteistä, kuten mahdollisista vanhempien keskinäisistä tapaamis- ja elatussopimuksista. Avio- tai avoerotilanteessa lastenvalvojan luona voidaan laatia ja vahvistaa kirjalliset sopimukset lapsen huollosta, asumisesta, tapaamisoikeuksista ja elatuksesta. Lastenvalvojan tehtävänä on auttaa vanhempia löytämään lapsen edun mukaisen ratkaisu ristiriitaisissa tilanteissa.

3.2. Aikuissosiaalityö

"Että kukaan ei jäisi sen ulkopuolelle. Kaikilla olisi mahdollisuus saada ainakin jonkinlaista tukea."

Aikuissosiaalityö on suunnitelmallista, tavoitteellista, pitkäjänteistä ja moniammatillista sosiaalityötä taloudellisen ja/tai sosiaalisen tuen ja palvelun tarpeessa olevien asiakkaiden kokonaisvaltaisen kuntoutumisen ja elämäntilanteen edistämiseksi. Aikuissosiaalityön puoleen voi käantä mm. arkielämän hallintaan liittyvissä kysymyksissä, työttömyyden ja taloudellisten vaikeuksien kohdatessa, sosiaaliturvaan liittyvissä kysymyksissä sekä perhe-elämän ristiriitatilanteissa

Aikuissosiaalityötä tekee kaksi tiimiä: aikuisten tiimi ja nuorten ja perheiden tiimi. Molemmissa tiimeissä työskentelee sosiaalityöntekijä, sosiaaliohjaaja ja toimeentulotuen etuuskäsittelijä. 2014 nuorten ja perheiden tiimiin saatiin toinen sosiaaliohjaajan toimi.

3.3. Vammaispalvelu

"Eryityslapsen äitinä meinaan välillä kompastella byrokratian rattaisiin ja toivoisin lisää apua ja tukea paperinpyörittelyyn ja asioiden hoitoon."

Vammaispalvelujen tehtävänä on järjestää vammaispalvelulain mukaiset palvelut ja tukitoimet. Toimilla edistetään vammaisten henkilöiden tasa-arvoa ja taataan mahdollisuus yhdenvertaiseen elämään muiden kuntalaisten kanssa sekä lisätään osallistumis- ja toimintamahdollisuuksia. Palveluja ovat esim. vaikeavammaisten kuljetustuki, henkilökohtainen apu, asunnon muutostyöt, asunnon välineet ja laitteet.

Kehitysvammahuollon palveluilla edistetään asiakkaan ja hänen läheistensä elämänlaatua tukemalla itsenäisyyttä ja yhteiskunnallista osallistumista sekä turvaamalla asiakkaan tarvitsema hoito ja huolenpito. Kehitysvammaisten palvelut järjestetään ensisijaisesti normaaleina peruspalveluina ja tarvittaessa erityispalveluina.

Kehitysvammaiselle asiakkaalle laaditaan erityishuolto-ohjelma ja palvelusuunnitelma, jotka määrittelevät tarkemmin palveluiden sisältöä. Eryityshuolto-ohjelmaan kirjataan asiakkaan kehitysvammalain mukaiset palvelut sekä tarkistamisajankohta. Eryityshuoltoon kuuluvia palveluita ovat mm. tutkimus, terveydenhuolto, kuntouttava päivähoito, koululaisen aamu- ja iltapäivätoiminta, työtoiminnan ja asumisen järjestäminen sekä kuntoutusohjaus. Palvelusuunnitelmaan taas kirjataan ne avun, tuen ja palveluiden muodot, joita asiakas tarvitsee selviytyäkseen arjesta. Kehitysvammahuollossa toteutetaan yksilöllistä kuntoutus- ja palveluohjausta, jonka avulla kartoitetaan kehitysvammaiselle asiakkaalle ja hänen perheelleen sopiva palvelukokonaisuus.

Vammaispalvelun tiimissä työskentelee sosiaalityöntekijä, erityissosiaaliohjaaja, avopalveluohjaaja ja vammaispalvelun kodinhoitaja.

3.4. Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu

"Vanhemmuuden tukeminen ei riistäminen."

Lastensuojelun tehtävänä on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvu-ympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun.

Eryitynen suojelu sisältää lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun.

Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun palveluita ovat lain mukaisesti lastensuojelutarpeen selvitys, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus, huostaanotto sekä sijaishuollon järjestäminen ja jälkihuolto. Avohuollon tukitoimilla edistetään ja tuetaan lastensuojelun asiakkuudessa olevan lapsen myönteistä kehitystä yhteistyössä vanhempien ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Esimerkkeinä tästä ovat perhetyö, tukihenkilötoiminta ja perhekuntoutus.

Perhetyön painopiste on perheen omassa ympäristössä. Perhetyöllä vahvistetaan perheen voimavaroja, jotta perhe selviytyy jatkossa itsenäisesti.

Huostaanotto on aina viimesijainen lastensuojelun toimenpide. Huostaanotolla pyritään saamaan muutos lapsen ja perheen tilanteessa parempaan. Tavoitteena on aina lapsen kotiinpaluu.

Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelutyötä tekevät pikkulapsitiimin lastensuojelun sosiaalityöntekijät, murkkutiimin lastensuojelun sosiaalityöntekijät sekä sijaishuollon lastensuojelun sosiaalityöntekijät ja perhetyöntekijät.

Kunta on järjestänyt virka-ajan ulkopuolisen sosiaalipäivystyksen seutukunnallisesti yhteistyössä Keski-Uudenmaan kuntien kanssa. Päivystys antaa virka-ajan ulkopuolella kiireellistä ensiapua lastensuojelu - ja perhekriiseissä sekä neuvoo ja ohjaa aikuisväestöä erilaisissa sosiaalisissa ongelmissa.

4. Varhaiskasvatus

"Tarkoituksenmukaiseen palvelujen tuottamiseen, ennakointi esim. päivähoitotarjonnassa ja vuorotyöläisen huomioiminen."

Varhaiskasvatuspalveluihin kuuluvat sekä kunnallinen että yksityinen päivähoito, kerhotoiminta, kotihoidon tuki ja sen kuntalisä (kokeilu 31.7.2015 asti). Yksityisen päivähoiton tukemiseksi kunta maksaa Kelan kautta yksityisen hoidon tukea. Kotona hoitamisen tueksi kunta maksaa Kelan kautta lakisääteisen kotihoidon tuen. Kotihoidon tuen kuntalisän maksaa kunta. Tarkemmat myöntämiskriteerit ja euromäärät löytyvät Mäntsälän kunnan www sivuilta, joihin on linkki Pornaisten kunnan sivuilta.

Ajantasaiset tiedot yhteystietoineen varhaiskasvatuspalveluiden tarjonnasta ja hakemisesta sekä yksityisen päivähoiton ja kotona hoitamisen tuista löytyvät Mäntsälän kunnan www sivuilta, joihin on linkki Pornaisten kunnan sivuilta.

"Päivähoito on lapsen työpäivä, raskas. Miksi lapset viedään hoitoon jos äiti on kotona pienen sisaruksen kanssa tai vanhemmista toinen on lomalla? Tai töihin mennään vasta iltavuoroon ja lapsen työpäivä alkaa jo kello 8."

Päivähoidon alkaessa päiväkodin johtaja ja vanhemmat kirjaavat palvelusopimukseen yhteisessä tapaamisessa päivähoiton arkeen liittyvistä asioista mm. lapsen hoitoajan ja hoitopäivien määrän. Palvelusopimuskeskustelussa kerrotaan vanhemmille myös tarkemmin käytänteistä mm. lapsen sairastuessa, mahdollisen tuen tarpeen ilmetessä sekä lapsen päivän sisällöstä levon ja toiminnan takaamiseksi lapsen arjessa. Palvelusopimuksen laatimisen jälkeen vanhemmat voivat keskustella lapsen ryhmässä työskentelevien kasvattajien kanssa joko lapsen kotona tai päivähoitopaikassa ja kertoa heille lapsensa tavoista, tottumuksista ja ominaispiirteistä. Päivähoidon kestänyt jonkun aikaa, yleensä noin kolme kuukautta, laaditaan vanhempien ja kasvattajien yhteistyönä ns. varhaiskasvatussuunnitelma, johon kirjataan yhteisesti sovitut lapsen yksilölliset tavoitteet päivähoiton aikana korostaen lapsen yksilöllisen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemista.

"Huomioidaan aiempaa paremmin erityistä tukea tarvitsevat lapset ja heidän perheensä."

Varhaiskasvatuspalvelut ovat osa kunnan laajempaa yhteistyöverkosta, jonka koordinaattorina toimii hyvinvointineuvola toimintamalli. Päivähoidossa työskentelee kiertäviä erityislastentarhanopettajia, joiden tehtävänä on tukea osana verkosta lasta, henkilöstöä ja vanhempia lapsen kasvun kehityksen ja oppimisen pulmakohdissa mahdollisimman varhain. Lisätietoa hyvinvointineuvola toimintamallista ja kiertävien erityislastentarhanopettajien työstä löytyy Mäntsälän kunnan www sivuilta, joihin on linkki Pornaisten kunnan sivuilta.

5. Lasten, nuorten ja perheiden tukipalvelut

“Välillä tuntuu, että on joidenkin asioiden kanssa aika yksin. Ja mietityttää, että mikäli hakee apua, leimautuuko jotenkin tai joutuuko johonkin tarkempaan syyniin.”

Lasten ja perheiden tukipalvelut on yksikkö, johon kuuluvat ennaltaehkäisevä perhetyö, lapsipsykologi, puheterapeutit, koulupsykologit, koulukuraattorit, perheneuvola ja nuorten tukipiste. Tukipalvelut tarjoavat apua ja tukea lasten ja nuorten kehitykseen ja kasvuun sekä vanhemmuuteen. Ajantasaiset yhteystiedot ja puhelinajat löytyvät Mäntsälän kunnan nettisivuilta (linkki Pornaisten sivuilta).

5.1. Lapsipsykologi

“Pienten lasten kanssa tarvitsisi joskus apua muuttuvissa tilanteissa ”

Lapsipsykologin työn kohteena ovat alle kouluikäiset lapset ja heidän perheensä. Työ on luonteeltaan ennaltaehkäisevää ja lasten ja heidän perheidensä tervettä kehitystä tukevaa. Työtä tehdään verkostossa, johon kuuluvat mm. päivähoito, hyvinvointineuvola, koulutoimi ja erikoissairaanhoido.

Lapsipsykologi on osa hyvinvointineuvolan moniammatillista tiimiä ja toimii tiiviissä yhteistyössä koulupsykologien ja muiden tukipalveluiden työntekijöiden kanssa. Lapsipsykologi vastaa alle kouluikäisten lasten perustason psykologin tutkimuksista. Esiopetuksessa olevien osalta työtä jaetaan koulupsykologien kanssa. Tutkimusten lisäksi lapsipsykologi osallistuu kuntoutuksen suunnitteluun. Tavoitteena on varhainen puuttuminen ja ongelmien tunnistaminen riittävän varhaisessa vaiheessa. Vanhemmuuden tukeminen on keskeinen osa lapsipsykologin työtä.

5.2. Perheneuvola

“Olen yh joten kasvatuksellisiin asioihin kaipaen tukea.”

Mustijoen perheneuvolassa työskentelee kolme psykologia, lasten psykiatrinen sairaanhoitaja, perheneuvoja ja puheterapeutti. Perustehtävänä on lasten ja perheiden myönteisen kehityksen edistäminen ihmissuhteisiin, perhe-elämään ja lasten kasvatukseen liittyvissä asioissa. Asiakkaina ovat alle 13-vuotiaiden lasten perheet. Työmenetelminä käytetään perhe-, pari- ja yksilötyötä. Työtä tehdään tiiviissä yhteistyössä päivähoiton ja koulujen kanssa. Työn painopisteenä on lasten mielenterveyden ja perheiden hyvinvoinnin tukeminen osana lasten mielenterveytyön palveluketjua. Perheneuvolaan voidaan ohjata muista lapsiperheiden palveluista tai sinne voi ottaa itse yhteyttä. Perheneuvolassa on osa-aikaisesti myös lääkäripalvelut ja perheneuvolalla on käytettävissään konsultoivan lastenpsykiatrin palvelut.

5.3. Koulupsykologit ja koulukuraattorit

“Välillä ei tiedä miten saada lapsi/nuori kiinnostumaan koulusta. Miten motivoida lapsi opiskeluun kun hän ei itse vielä ymmärrä että hänen tulevaisuuttaan tässä rakennetaan. ”

Koulupsykologi ja koulukuraattori toimivat koulun oppilashuoltotyössä yhdessä muiden koulun asiantuntijoiden kanssa. Heidän työhön kuuluu yksittäisen oppilaan tukemisen lisäksi koulun hyvinvoinnin kehittäminen sekä koulun oppimisympäristön kehittäminen. Yhteistyö huoltajien kanssa on tiivistä.

Koulupsykologit vastaavat koulussa psykologisesta ohjaus- ja arviointityöstä, tutkimuksista ja jatkotutkimuksiin sekä -hoitoon ohjaamisesta, kun on kyse oppilaan oppimiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin liittyvistä asioista. Koulukuraattorit ovat koulun sosiaalityön toteuttajia. Kuraattorilta saa tukea, jos lapsella tai nuorella on pulmia esim. käyttäytymisessä tai kaverisuhteissa. Koulupsykologit ja -kuraattorit työskentelevät yhteistyössä mm. perheneuvolan, nuorten tukipisteen ja lastensuojelun kanssa.

5.4. Puheterapia

”Jos lapsella erityistarpeita.”

Puheterapia on puheen, kielen, kommunikaation ja äänen arviointia, hoitoa ja kuntoutusta. Puheterapeuttien työ painottuu alle kouluikäisten lasten kuntouttamiseen. Puheterapeutin vastaanotolle tullaan useimmiten hyvinvointineuvolan terveydenhoitajan läheteellä. Suurimpana asiakasryhmänä ovat puheen kehityksessään viivästyneet lapset sekä lapset, joilla on kielen kehityksen häiriö. Näiden häiriöiden varhainen tunnistaminen ja ennaltaehkäisy ovat olennaisia puheterapeutin työssä. Puheterapeutti myös ohjaa lasten huoltajia sekä lähiympäristöä kuten päivähoitoa. Kuntoutuksessa yhteistyötä lapsen lähiympäristön kanssa tehdään tiiviisti.

5.5. Nuorten tukipiste, Nutu

”Perheessä kun on kaksi teiniä, niin välillä tulee turhautumisen tunne, kun ei tiedä kuinka toimia ja mikä kuuluu normaaliin teini-ikään ja mikä voi olla jotain muuta.”

Nuorten tukipisteessä työskentelevät nuorten psykiatrinen sairaanhoitaja, nuorten sosiaaliohjaaja ja nuorten perhetyöntekijä. Tukipisteen asiakkaat ovat 13–18 -vuotiaita nuoria sekä heidän vanhempiaan. Tukipisteeseen voi hakeutua itse, mutta sinne usein myös ohjataan oppilashuollosta. Nutu tekee yhteistyötä nuoren koko verkoston kanssa ja on yläkouluille ja oppilaitoksille tärkeä kumppani. Työ on nuorten mielenterveyden ja nuorten vanhempien tukemista osana nuorten mielenterveystyön palveluketjua. Nuorten tukipisteessä on lääkärin ja konsultoivan nuorisopsykiatrin palvelut.

5.6. Aikuisten psykososiaaliset palvelut

Palvelut sisältävät aikuisille tarjottavat päihde- ja mielenterveyspalvelut ja kuntouttavan työtoiminnan. Päihde- ja mielenterveystyö on pääsääntöisesti avohoitoa, johon sisältyy yksilötapaamista sekä pari-, perhe- ja verkostotapaamisia. Pariskunnilla, joilla on lapsia, käytetään Lapset puheeksi -työmenetelmää.

Yksikössä työskentelee johtavan päihde- ja mielenterveystyöntekijän ohella kaksi psykiatrista sairaanhoitajaa, kaksi päihdetyöntekijää, sairaanhoitaja ja kaksi kotiohjaajaa. Ostopalveluna on järjestetty päihdelääkärin palvelut. Kuntouttavassa työtoiminnassa työskentelee työvalmentaja ja kaksi ohjaajaa.

6. Perusterveydenhuolto

Lainsäädännön ohella kuntien terveyspalveluita ja niihin liittyvää päätöksentekoa ohjataan valtakunnallisilla kehittämisohjelmilla. Terveys 2015 -kansanterveysohjelman tavoitteiden mukaisesti kunnan perusterveydenhuollossa tavoitellaan mm. sitä että nuorten tupakointi ja päihteiden käyttö vähenee ja että päihteiden käyttöön liittyvät terveysongelmat kyetään hoitamaan asiantuntevasti eivätkä ne nykyisen suuntauksen mukaisesti yleisty.

Kakkostyyppin diabeteksen puhkeamista ehkäistään tai viivytetään mm. kiinnittämällä huomiota ravitsemukseen ja elintapoihin. Terveyserojen kaventaminen ja eriarvoisuuden vähentäminen ovat eri hallinnonalojen yhteisiä tehtäviä. Perusterveydenhuollolla on tässä verkostossa selkeä asiantuntijarooli. Useimmat kuntalaisten terveyteen vaikuttavat päätökset tehdään muualla kuin sosiaali- ja terveyspalveluissa. Siksi on oleellista, että kunnan terveyspalveluiden asiantuntijat vaikuttavat yli hallintokuntarajat ylittävässä yhteistyössä myös lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.

6.1. Suun terveydenhuolto

Suun terveydenhuollossa työskentelee Mäntsälän toimipisteessä seitsemän hammaslääkärinä, kolme suuhygienistiä ja yhdeksän hammashoitajaa, Pornaisissa kaksi hammaslääkärinä, yksi suuhygienisti ja kolme hammashoitajaa.

Suun terveydenhuollon perustehtäviä ovat terveyden edistäminen ja suun sairauksien hoito. Lasten ja nuorten terveydenedistämistyötä ja hoitoa tehdään terveydenedistämissuunnitelman mukaisesti. Eri-ikäisillä painottuvat erilaiset terveyteen vaikuttavat asiat. Hammashoitolasta kutsutaan suunnitelman mukaisesti kaikki kunnan lapset ikäryhmittäin

hammashoitajan, suuhygienistin tai hammaslääkärin tarkastukseen. Hoitoon voi myös hakeutua itse. Suun terveydenhuolto tarjoaa lasten suun terveydenhoidon edistämiseen liittyvää koulutusta ja tukea myös hyvinvointineuvola sekä koulujen ja oppilaitosten henkilökunnalle.

6.2. Fysioterapia

Mustijoen perusturvassa terveystieteiden kuntoutusyksikössä työskentelee lasten fysioterapeutti, jonka työn kohteena ovat neuvolaikäiset lapset ja heidän perheensä. Sen lisäksi hän vastaa yhdessä kuntoutusyksikön kahden muun fysioterapeutin kanssa kouluterveydenhuollon fysioterapiapalveluista. Fysioterapiaa toteutetaan sekä yksilöllisesti että ryhmissä.

Fysioterapia sisältää arviointia, ohjausta, neuvontaa ja seurantaan sekä lyhyitä terapiajaksoja. Fysioterapian tavoitteena on edistää ja tukea lasten ja nuorten tervettä kasvua ja kehitystä sekä tukea vanhemmuutta. Työssä painottuu ennaltaehkäisy. Fysioterapiaan tullaan pääsääntöisesti lääkärin, terveydenhoitajan tai erikoissairaanhoidon lähetteellä. Suositusten fysioterapiasta voivat tehdä myös hyvinvointineuvolan erityistyöntekijät, perheneuvola tai päivähoido.

6.3. Toimintaterapia

Mustijoen perusturvassa terveystieteiden kuntoutusyksikössä työskentelee yksi lasten toimintaterapeutti, jonka tehtäväalueena ovat alle kouluikäisten lasten toimintaterapia-arvioinnit, terapiajaksojen toteutus, ohjaus ja neuvonta sekä yhteistyö lähiverkoston, perheen ja moniammatillisen tiimin kanssa. Toimintaterapia-arviointiin tullaan kirjallisella lähetteellä. Lähtävänä tahona voi olla hyvinvointineuvolan terveydenhoitaja, neuvolan lääkäri, kiertävät erityislastentarhaopettaja, fysioterapeutti ja lapsipsykologi.

Lapsilla, jotka ohjautuvat toimintaterapiaan, voi olla kypsymättömyyttä tai haasteita kädentaidoissa, hahmotustaidoissa, kokonaismotoriikassa, aistitiedon käsittelyssä, leikkitaidoissa, tarkkaavuuden suuntaamisessa ja toiminnanohjauksitaidoissa. Vanhempien ohjaus ja yhteistyö lasta hoitavien tahojen kanssa sekä tukitoimien suunnittelu ovat keskeinen osa toimintaterapeutin työtä.

7. Perusopetus

Mäntsälän ja Pornaisten perusopetus tarjoaa sekä esiopetuksen että perusopetuksen palveluja. Opetuksen ja kasvatuksen lähtökohtana ovat yhtenäisen perusopetuksen tavoitteet ja oppilaan omat oppimisedellytykset. Koulujen toiminta perustuu tasa-arvoon ja se tukee oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia.

”Kaikille lapsille turvataan heidän tarvitsemansa oppiympäristö ja mahdollisuus olla juuri sellainen kun on.”

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä opetusryhmän että kunkin oppilaan vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki voi vaihdella määrältään, kestoaltaan ja vahvuudeltaan ja se voidaan rakentaa yksilö-, ryhmä- tai yhteisökohtaisesti. Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteiden ja oppimisvaikeuksien varhaiseen tunnistamiseen.

Opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää kasvun ja oppimisen tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Opetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että oppilaan tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan, yksilöllisestä usealle lapselle samanaikaisesti annettavaan tukeen tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen. Tukea annetaan niin kauan kuin se on tarpeellista.

Koulun oppilashuoltotyössä seurataan säännöllisesti yksittäisten oppilaiden kasvua, kehitystä, oppimista ja koulunkäyntiä sekä luokkien, ryhmien ja kouluyhteisön hyvinvointia.

7.1. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tasot

”Koulun ja vanhempien avoin yhteistyö kunniaan.”

Oppilaita tuetaan suunnitelmallisesti etenevän ja vahvistuvan kolmiportaisen tuen (yleinen tuki, tehostettu tuki, erityinen tuki) mallin mukaisesti. Kaikilla tuen tasoilla oppilasta voidaan tukea monin eri tavoin. Oppilaalle annettava tuki suunnitellaan ja järjestetään yksilöllisesti koulun, alueen ja kunnan olemassa olevat opetuksen järjestämisen mahdollisuudet huomioiden. Kaikkien tukitoimien järjestämisen lähtökohta on hyvä yhteistyö oppilaan huoltajien kanssa. Huoltajan ja oppilaan sitoutuminen yhteisesti laadittujen tavoitteiden toteuttamiseen on erittäin tärkeää.

7.2. Oppilashuolto

Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Oppilashuoltoon sisältyvät opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuolto.

Oppilashuolto kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville sekä oppilashuoltopalveluista vastaaville viranomaisille. Sitä toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilashuolto on sekä yhteisöllistä että yksilöllistä tukea. Oppilashuollolla edistetään lapsen ja nuoren oppimista sekä tasapainoista ja tervettä kasvua ja kehitystä.

”Kaikille lapsille turvataan hänen tarvitsemansa oppiympäristö ja mahdollisuus olla juuri sellainen kun on.”

Kunnan oppilashuollon tavoitteena on kehittää, seurata ja arvioida koko kouluyhteisön, yksittäisten luokkien ja ryhmien hyvinvointia sekä huolehtia siitä, että oppilaan yksilölliset kasvuun ja kehitykseen liittyvät tarpeet otetaan huomioon koulun arjessa. Oppilashuollossa pyritään ensisijaisesti kasvun ja oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien sekä muiden ongelmien ennaltaehkäisemiseen sekä poistamiseen mahdollisimman varhain. Ehkäisevään lastensuojeluun ja terveyden edistämiseen kuuluvat vuosittaiset terveystarkastukset vahvistavat ongelmien ennaltaehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tuen järjestämistä

Oppilashuoltotyötä koordinoi kunnan oppilashuoltoryhmä (KOHR). KOHR koostuu moniammatillisesta ryhmästä, johon kuuluu sivistyspalveluiden sekä perusturvan henkilöstöä. Kunnan jokaisella koululla toimii moniammatillinen oppilashuoltoryhmä. Koulukohtaisella oppilashuoltoryhmällä tulee olla oma lukuvuositainen suunnitelmansa oppilashuoltotyön toteuttamiselle (oppilashuoltoryhmän toimintasuunnitelma). Oppilashuoltoryhmän puheenjohtajana toimii rehtori.

”Koulujen tahtotila tehdä reilusti yhteistyötä kotien kanssa on varmistettava.”

Oppilashuoltotyötä toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajan kanssa.

7.3. Turvallisuuden edistäminen

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja koulun henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Oppimisympäristön turvallisuuden edistäminen on osa kouluyhteisön toimintakulttuuria. Jokainen koulussa työskentelevä on velvollinen huolehtimaan koulussa työskentelevän henkilön oikeudesta turvalliseen opiskelu- ja työympäristöön sekä toimia tiedossaan olevan välittömästi turvallisuutta vaarantavan tekijän poistamiseksi.

Mäntsälän kunnan jokaisella koululla noudatetaan kuntakohtaista perusopetuksen turvallisuuskansion linjauksia (turvallisuussuunnitelmaa). Kansio pitää sisällään alue- ja koulukohtaiset osiot ja se sisältää pelastussuunnitelman, kriisisuunnitelman, suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä, järjestyksen ylläpitoa koskevan ohjeistuksen sekä suunnitelman henkisen hyvinvoinnin ja turvallisen oppimisympäristön turvaamiseksi. Turvallisuuskansion toimeenpanosta, noudattamisesta ja toteutumisesta on vastuussa koulun toiminnasta vastaava rehtori.

8. Vapaa-aikapalvelut lasten ja nuorten hyvinvointia tukemassa

8.1. Mäntsälä

Mäntsälän kunnan vapaa-aikapalvelut muodostuvat nuoriso-, liikunta-, kulttuuripalveluista sekä perusopetuksen iltapäivätoiminnasta. Kirjaston ja kansalaisopiston palvelut voidaan nähdä myös osana kuntalaisille tarjottavia vapaa-aikapalveluita tiiviin yhteistyön näkökulmasta.

Nuorisopalveluilla on avointa varhaisnuorten kerhotoimintaa viikoittain sekä nuorisotila avoinna viikon jokaisena arkipäivänä. Nuorten yökahvilatoiminnassa ovat mukana vapaaehtoiset aikuiset yhdessä nuoriso-ohjaajien kanssa ja toimintaa on aina perjantaisin klo 22 saakka. Nuorisopalvelut järjestävät retkiä ja leirejä eri-ikäisille yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden ja paikallisten yrittäjien kanssa.

Nuorten starttipajatoiminta tukee syrjäytymisuhan alla olevia 17 - 25 -vuotiaita nuoria. Starttipajalle nuori pääsee ottamalla yhteyttä palveluohjaajaan. Matalan kynnyksen tuen tarkoituksena on opiskelupaikan haussa avustaminen, tuki työpaikan hakuun ja palvelutarpeiden kartoitus jatko-ohjauksineen.

Liikuntapalveluja Mäntsälässä tuottavat pääasiassa paikalliset liikuntaseurat. Kunnan liikuntapalveluihin kuuluvat lakisääteinen terveystuokaneuvonta, liikuntapaikkojen mahdollistaminen sekä erityisryhmien liikunta. Lasten ja nuorten liikuntaa liikuntapalvelut tukevat iltapäiväkerhoissa ja kouluissa erilaisten hankkeiden kautta sekä järjestämällä koulujen loma-aikoina yhteistyössä nuorisopalveluiden ja ympäristökuntien kanssa erilaisia liikuntatapahtumia ja retkiä.

Kulttuuripalvelut tekevät tiivistä yhteistyötä paikallisten kulttuuriyhdistysten kanssa. Lapsille - ja nuorille suunnattuja tapahtumia on muutaman kerran vuodessa. Vuosittain jaettavilla avustuksilla tuetaan kolmannen sektorin toimijoita järjestämään kerhoja, leirejä ja erilaisia tapahtumia lapsille ja nuorille.

Perusopetuksen iltapäivätoimintaa 1. - 2. -luokkalaisille lapsille sekä 3. luokasta ylöspäin oleville erityisen tuen tarpeen omaaville lapsille järjestetään Myllymäen, Sälinkään, Hyökännummen, Hepolan, Kirkonkylän ja Nummisten kouluilla tai lähiympäristössä sekä kunnan omana toimintana että ostopalveluna.

8.2. Pornainen

Pornaisten vapaa-aikatoimi muodostuu liikunta- ja nuorisopalveluista. Pornaisten nuorisotoimi jakaantuu avoimeen nuorisotyöhön ja erityisnuorisotyöhön. Nuorisotoimi tekee yhteistyötä seurakunnan, yhdistysten sekä koulutoimen ja perusturvan kanssa. Vuonna 2013 Pornaisissa aloitti nuorisovaltuusto. Nuorisovaltuustolla on merkittävä rooli nuorten osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuuksien lisäämisessä.

Nuorisotoimen avoin toiminta koostuu nuorisotalo PoNu:n toiminnasta, viikoittaisista kerhoryhmistä, leireistä, retkistä, tapahtumista ja verkkonuorisotyöstä. Nuorisotalo Ponu on avoinna viitenä iltana viikossa. Nuorisotalo ja sen ympäristö ovat savuttomia ja päihteettömiä. Talolla pyritään järjestämään säännöllisesti ohjattua toimintaa nuorten aktivoimiseksi. Uusimpana toimintamuotona on aloitettu ”tyttöjen illat”, joita vietetään kerran kuukaudessa. Avoimesta nuorisotyöstä vastaa kokopäiväinen vapaa-aikaohjaaja sekä tuntityöntekijät.

Erytisnuorisotyötä tehdään etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajan muodossa. Etsivää nuorisotyötä toteutetaan valtionavustuksen turvin. Nuorten työpajapalvelut toteutetaan ostopalveluna Palveluverstas ry:ltä.

Pornaisten liikuntatoimi tukee kansalaistoimintaa, hoitaa liikuntapaikkoja sekä järjestää liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät. Lasten ja nuorten liikuntaa tuetaan järjestämällä liikuntaryhmiä sekä erilaisia tapahtumia ja kilpailutoimintaa. Toimintaa tarjotaan osittain yhteistyössä paikallisten nuoriso- ja liikuntaseurojen kanssa. Kouluyhteistyötä tehdään tapahtumien yhteydessä. Pornaisten kouluissa on myös aloitettu ”MOVE” -fyysisen toimintakyvyn mittauksen -hanke, jota vapaa-aikatoimi koordinoi.

Pornaisten kunta tukee paikallisten nuoriso- ja liikuntaseurojen alle 18-vuotiaille järjestämää toimintaa vuosittaisilla toiminta-avustuksilla. Lisäksi kunta tarjoaa ilmaiset salivuorot seurojen järjestämään alle 18-vuotiaille tarkoitettuun liikuntatoimintaan.

9. Kirjasto- ja tietopalvelut

Kirjasto kehittää lasten ja nuorten oppimis- ja tiedonhankintavalmiuksia. Mediakasvatus, uudet tiedon käsittelytavat ja niiden omaksuminen ja informaatiolukutaidon merkityksen avaaminen edistävät lasten ja nuorten kokonaisvaltaista oppimista ja yhteiskunnan vaatimuksissa suoriutumista.

Kirjasto on turvallinen, matalan kynnyksen yhteinen olohuone, joka tarjoaa kaikille ikäryhmille avoimen, monien mahdollisuuksien kohtaamispaikan.

10. Mäntsälän kunnan asuntotarjonta

Mäntsälän kunta tarjoaa vuokra-asuntoja Mäntsälän vuokra-asunnot Oy:n kautta. Vuokrattavia asuntoja on 555 kpl. Talot sijaitsevat Mustamäen, Kaunismäen, Jurvalan ja keskustan alueilla.

Mäntsälän vuokra-asunnot Oy:n uudiskohde 28 asuntoa valmistui 30.6.2014 Kaunismäkeen osoitteeseen Päivänsäde 2. Elokuussa 2015 valmistuu uusia asuntoja 39 kpl Sepäntie 5 puretun talon tilalle.

Mäntsälän vuokra-asunnot Oy:n asuntoja hakee syksyllä 2014 noin 165 ruokakuntaa. Pääosa hakijoista hakee pientä asuntoa keskustan tuntumasta. Asukasvalinnassa ja etusijajärjestyksessä huomioidaan mm. ruokakunnan koko ja ikärakenne. Lapsiperheelle asuntoa tarjottaessa huomioidaan perheen koko niin, että asunto on kooltaan kohtuullinen suhteessa ruokakunnan kokoon ja ikärakenteeseen. Asunnon hakijan perhetilanne kokonaisuutena huomioidaan. Esim. perheeseen syntyvä lapsi huomioidaan asunnon koossa.

11. Poliisin turvallisuustyötä nuorten asioissa Mäntsälässä

11.1. Valvonta ja tutkinta

Poliisin kenttäpartiot valvovat nuorten liikkeitä poliisin tietoon tulleilla ongelmapaikoilla. Juhlapyhinä (uusi vuosi, koulun lomien alut ja loput, vappu ym.), jolloin nuorisoa on erityisesti liikkeellä, poliisi suorittaa teemavalvontaa yhdessä sosiaalipäivystyksen kanssa. Rikostutkintaa pyritään nuorten osalta hoitamaan moniammatillisella otteella. Käytännössä joko tutkija tai tutkintaa avustaa lähipoliisi käy keskustelua sidosryhmien kanssa, jotta sidosryhmät saavat oleellisen tiedon nuoren tilanteesta omia jatkotoimenpiteitään varten.

11.2. Valistaminen

Mäntsälän peruskouluissa poliisi pitää 3-, 6- ja 8-luokkalaisille laillisuuskasvatusoppitunteja, 3-luokkalaisille vahingonteko-, kiusaamis- ja näpistysoppitunteja, 6-luokkalaisille päihdeoppitunteja ja 8-luokkalaisille mopoiluoppitunteja. Poliisi toimii koulun tukena, kun selvitetään kouluissa tapahtuneita rikkomuksia. Poliisi konsultoi rehtoreita ongelmatilanteissa ja jalkautuu neuvotteluihin.

12. Seurakunnan työ

Mäntsälän ev.lut. seurakunnan työntekijät kohtaavat, auttavat ja rohkaisevat mäntsäläläisiä lapsiperheitä monin tavoin matkakumppanina arjen keskellä ja juhlatilanteissa, esim. erilaisissa muutosvaiheissa ja kriisitilanteissa.

Seurakunnan toiminta mahdollistaa mäntsäläläisille yhteisöllisyyden kokemuksen, henkisen ja hengellisen kasvun sekä lähimmäisen huomioimisen ja vastuunottamisen lähellä ja kaukana.

Mäntsälän seurakunta järjestää viikoittain vauvojen vanhemmille, alle kouluikäisille, koululaisille sekä nuorille suunnattua monipuolista kerho- ja viikkotoimintaa eri puolella Mäntsälää. Lisäksi järjestetään leiri- ja retkitoimintaa sekä

vertaisryhmiä. Yhteistyössä kunnan kanssa järjestetään kasvattajailtoja sekä 7-luokkalaisten ryhmäytymispäiviä. Tiivistä yhteistyötä tehdään päivähoiton ja neuvolan asiakkaiden sekä koululaisten parissa.

Perheille suunnatun toiminnan tavoitteena on toimia matalan kynnyksen kohtaamispaikkoina seurakunnan alueella asuville perheille. Lapsille ja heidän vanhemmilleen suunnattu toiminta pyrkii tukemaan vanhempia kristillisessä kasvatustyössä sekä osaltaan lisäämään perheiden hyvinvointia. Seurakunnan tekemä kasvatustyö lasten ja nuorten parissa pohjautuu kirkon arvoihin, joissa tavoitteena on kristillisen uskon vahvistaminen. Rippikoulun jälkeen nuorille tarjotaan mahdollisuus toimia seurakunnan kerhohajaajina sekä isosina.

13. Lastensuojelu

Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Laissa määritellään lastensuojelu laajasti: Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen liittyvillä toimilla ehkäistään varsinaisen lastensuojelun tarvetta ja ehkäisevällä lastensuojelulla tarjotaan apua ja tukea riittävän varhain, jolloin ehkäistään ongelmien syntymistä tai pahenemista. Tärkeä tehtävä ehkäisevän työn toteuttamisessa on kunnan muilla peruspalveluilla kuten esim. neuvolalla, päivähoitolla ja koululla.

Kasvuolojen kehittäminen ja riskiolosuhteiden suunnitelmallinen vähentäminen sekä riittävä vanhemmuuden tuki ehkäisevät ongelmien syntyä ja syvenemistä. Kaikilla, jotka työskentelevät lasten ja perheiden kanssa, on vastuu heidän hyvinvoinnistaan ja ongelmien mahdollisimman varhaisesta tunnistamisesta. Kun herää huoli lapsen tai nuoren hyvinvoinnista, on viipymättä otettava yhteyttä lastensuojeluviranomaiseen, jotta lastensuojelun tarve voidaan selvittää.

Lastensuojelun palveluita ovat lastensuojelulain mukaisesti

1. lastensuojelutarpeen selvitys
2. avohuollon tukitoimet
3. lapsen kiireellinen sijoitus
4. huostaanotto sekä sijaishuollon järjestäminen
5. jälkihuolto

Lastensuojelulaissa on määritelty palvelutakuuajat. Ratkaisu lastensuojelutarpeen selvityksen tekemiseen ryhtymisestä on tehtävä viimeistään 7. arkipäivänä ilmoituksen saapumisesta. Lastensuojelutarpeen selvityksen on valmistuttava viimeistään kolmen kuukauden kuluessa. Lain määrittelemissä palvelutakuuajoissa on Mustijoen alueella pysytty. Valvira valvoo takuuajoissa pysymistä säännöllisesti.

Mäntsälässä tuli vuonna 2013 lastensuojeluilmoituksia 384 (2012: 462 ilmoitusta) ja Pornaisissa vuonna 2013 ilmoituksia tuli 124 (2012: 119 ilmoitusta).

Lastensuojeluilmoituksia tekivät eniten seuraavat tahot vuonna 2013: poliisi 109, yksityishenkilö 59, opetustoimi 37, terveydenhuolto 27, mielenterveyspalvelut 27, sosiaalipäivystys 24. Pornaisissa vastaavat määrät olivat: poliisi 32, opetustoimi 15, sosiaalipäivystys 15, yksityishenkilö 14, päihdepalvelut 11, hätäkeskus 7.

Ilmoitukset jakaantuivat 2013 ikäryhmittäin seuraavasti:

	Mäntsälä	Pornainen
0 - 6 v	108	21
7 - 12 v	103	48
13 - 17 v	185	59

Osa ilmoituksista johti lastensuojelutarpeen selvitykseen ja lastensuojelun asiakkuuden alkamiseen. Vuonna 2013 lastensuojelutarpeen selvityksiä tehtiin Mäntsälässä 125 (32,5 % ilmoituksista ja Pornaisissa 39 kpl (31,5 % ilmoituksista). Asiakkuus päättyi selvitykseen 53 % selvitysasiakkaista.

Lastensuojelutarpeen selvityksessä yhteistyössä lapsen ja hänen vanhempiensa kanssa selvitetään ja arvioidaan lapsen suojelun ja tuen tarvetta suhteessa vanhempien ja peruspalveluiden mahdollisuuksiin vastata niihin. Selvityksen perusteella lastensuojeluasiakkuus päättyy tai asiakkuus jatkuu. Selvitys voi myös johtaa siihen, että lapsi/nuori tai perhe ohjataan muiden palveluiden tai tuen piiriin eli tilanteessa, jossa perhe tarvitsee apua, joka on annettavissa peruspalveluissa.

Avohuollon tukitoimet

Valtaosa lapsi- ja perhekohtaisesta lastensuojelusta toteutuu lapsen ja perheen elämäntilanteen paranemiseen ja kuntoutumiseen tähtäävillä avohuollon tukitoimilla. Tukitoimia suunnitellaan ja niistä sovitaan mahdollisimman pitkälle lapsen ja perheen kanssa yhdessä ja ne perustuvat kirjalliseen asiakassuunnitelmaan.

Avohuollon tukitoimet ovat aina ensisijaisia ja vapaaehtoisia.

Avohuollon tukitoimien piirissä vuonna 2013 oli 272 mäntsäläläistä lasta/nuorta ja 106 pornaislaista lasta/nuorta.

Lastensuojelulain mukaisesti avohuollon tukitoimina järjestetään seuraavia palveluja:

1. tukea lapsen ja perheen ongelmatilanteen selvittämiseen,
2. lapsen taloudellinen ja muu tukeminen koulunkäynnissä, ammatin ja asunnon hankinnassa, työhön sijoittumisessa, harrastuksissa, läheisten ihmissuhteiden ylläpitämisessä sekä muiden henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämisessä,
3. tukihenkilö tai -perhe,
4. lapsen kuntoutumista tukevia hoito- ja -terapiapalveluja,
5. perhetyötä,
6. koko perheen sijoitus perhe- tai laitoshoitoon,
7. vertaisryhmätoimintaa,
8. loma- ja virkistystoimintaa,
9. muita lasta ja perhettä tukevia palveluja ja tukitoimia.

Lapsen/nuoren sijoittaminen kodin ulkopuolelle

Kiireellisen sijoituksen tarve voi syntyä esimerkiksi silloin, kun kodin olosuhteet tai puutteet lapsen huolenpidossa välittömästi vaarantavat lapsen terveyttä tai kehitystä tai silloin, kun lapsen huoltajat ovat väliaikaisesti kykenemättömiä hoitamaan lastaan (esim. vanhempien akuutti mielenterveysongelma, päihteiden käyttö).

Kiireellisiä sijoituksia tehtiin Mäntsälässä vuonna 2013 yhteensä 14 (2012: 9) ja Pornaisissa yhteensä 4.

Huolimatta avohuollon tukitoimista perheen tilanne ei muutu, ja huoli lapsesta jatkuu, tai avohuollon tuki ei ole tarkoituksen mukaista tai riittävää, voidaan lapsi sijoittaa sijaishuoltoon joko suostumuksella tai hakemalla hallinto-oikeudelta päätöstä. Sijoituksen täytyy olla lapsen edun mukaista. Kysymyksessä on tällöin huostaanotto, mikä on viimesijaisin keino puuttua tilanteeseen.

Kodin ulkopuolisessa sijoituksessa oli vuoden 2013 aikana 43 mäntsäläläistä lasta (2012: 51 lasta) ja 14 pornaislaista lasta (2012: 15). Huostaanoton päättymisen jälkeen jälkihuoltosijoituksessa oli vuonna 2013 Mäntsälässä 6 nuorta ja Pornaisissa 2 nuorta.

Mikäli lapsi tai nuori on ollut sijoitettuna kodin ulkopuolelle joko huostaanoton kautta tai avohuollon tukitoimena, hänellä on oikeus jälkihuoltoon 21-vuotiaaksi. Jälkihuolto tukee nuoren itsenäistymistä ja koulutuksen tai asunnon hankkimista. Käytännössä nuoren opiskelua ammatin tuetaan esimerkiksi toimeentulotuella.

Lastensuojelun resurssit

Lastensuojelusta on annettu 14.5.2014 ensimmäisen kerran oma valtakunnallinen laatusuositus. Suositus kohdistuu ensisijaisesti lastensuojelupalvelujen toteuttamisen, arvioinnin, kehittämisen ja johtamisen tueksi.

Lastensuojelutyötä ohjaavat keskeiset periaatteet (laatusuosituksista):

- asiakkaiden ihmisarvo ja perusoikeudet
- lapsen etu
- vuorovaikutus
- ammattihenkilöstön työnlaatu sekä vastuulliset päätökset ja toimintakulttuuri

Vaikuttavan lastensuojelun keinot ovat (laatusuosituksista)

- osallisuus lastensuojeluasioissa ja kokemusasiantuntijuuden hyödyntäminen palvelujen kehittämisessä
- lapsilähtöinen yhteinen palvelujärjestelmä ja eri toimijoiden välinen yhteistyö
- osaavat ammattilaiset, tehtäväjako ja tuki
- moniulotteinen arviointi

Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelutyötä Mustijoen alueella tekevät pikkulapsitiimin lastensuojelun kolme sosiaalityöntekijää, murkkutiimin kaksi sosiaalityöntekijää sekä sijaishuollon kaksi sosiaalityöntekijää. Lastensuojelun perhetyössä on yhteensä kuusi perhetyöntekijää sekä yksi nuorten ammatillinen tukihenkilö. Toinen tukihenkilön toimi on siirretty 2014 Nuorten tukipisteeseen. Myös lastenvalvoja osallistuu oman työtilanteen mukaan lastensuojelun asiakastyöhön esim. tarvekartoitukseen.

Lastensuojelun resursseihin kuuluu myös uutena vakanssina (syksy 2014) lastensuojelun kehittäjäsosiaalityöntekijä, jonka työpanoksesta puolet kohdistuu asiakastyöhön ja puolet kehittämistyöhön.

Lastensuojelun prosessia johtaa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä.

Virka-ajan ulkopuolisesta kiireellisestä lastensuojelusta ja myös tarvittavasta lastensuojelun viranomaispäätöksenteosta vastaa Keski-Uudenmaan sosiaalipäivystys.

Mäntsälän kunta on mukana Hyvinkään, Keski- ja Länsi-Uudenmaan alueellisessa lastensuojelun perhehoidon erityisyksikössä Pihlajassa. Pihlaja vastaa perhehoitajalain mukaisesti tuki- ja sijaisperheiden rekrytoinnista, valmennuksesta, arvioinnista ja välityksestä sekä sijoituksen aikaisesta tuesta. Yksikkö tekee tiivistä yhteistyötä toimialueensa kuntien sosiaalityöntekijöiden kanssa.

Lastensuojelun resurssitilanne on Mustijoen alueella v. 2014 hyvä. Työntekijäkohtaiset asiakasmäärät ovat vaihdelleet toimintavuonna 2014 seuraavasti: 20–27. Nopeat muutokset tilanteessa ovat mahdollisia. Vakinaisista sosiaalityöntekijöistä on 2014 syksyllä muodollisesti kelpoisia kuusi seitsemästä. Henkilöstön pysyvyys on ollut hyvä.

14. Moniammatillinen yhteistyö lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi

Lapsen ja nuoren kehityksen ja hyvinvoinnin jatkuvuuden ja kokonaiskuvan selkiytymisen kannalta on tärkeää moniammatillisen yhteistyön toimivuus. Näin vältetään toimenpiteiden päällekkäisyyksiltä ja resurssien hukkakäytöltä. Moniammatillisella yhteistyöllä taataan lapselle, nuorelle, vanhemmille oikeanlainen ja oikea-aikainen tuki.

Varhaiskasvatuksessa on toteutettu jo useita vuosia kasvatuskumppanuutta, jossa varhaiskasvatushenkilöstö ja vanhemmat sitoutuvat yhteistyössä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseen.

Hyvinvointineuvolassa toimii moniammatillinen tiimi, koska tukea tarvitsevien perheiden ongelmat ovat usein monimuotoisia ja tuen järjestämiseksi tarvitaan terveyden, mielenterveyden ja sosiaalialan ammattilaisten yhteistyötä. Terveystoiminta toimii tiimin vetäjänä ja informoi asiakastaan tiimin olemassaolosta ja pyytää asiakkaalta luvan käyttää tiimiä oman työnsä tukena. Perheellä on myös oikeus olla läsnä tiimin kokouksessa.

Koulutuksen järjestäjäkohtaisen (Mäntsälä, Pornainen) opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhuollon ohjausryhmä. Kouluissa ja oppilaitoksissa toimivat oppilashuolto- ja asiantuntijaryhmät. Moniammatillisten oppilashuoltoryhmien (yleensä jäsenenä rehtori, erityisopettaja,

opinto-ohjaaja, psykologi, kuraattori, terveydenhoitaja) tavoitteena on tukea koulujen ja oppilaitosten yhteisöllistä opiskeluhoiltoa. Koko koulua ja oppilaitosta koskevia yhteisöllisiä asioita ovat esim. oppimisympäristön kehittäminen, turvallisuus ja KiVa Koulu-ohjelmat. Lisäksi kouluissa ja oppilaitoksissa toimii yksittäistä oppilasta ja opiskelijaa koskeissa asioissa (esim. toistuvat, runsaat poissaolot, huolta aiheuttava käyttäytyminen) monialainen asiantuntijaryhmä, jonka jäsenenä voivat olla oppilaan ja opiskelijan tilanteesta riippuen opettaja, rehtori, erityisopettaja, opinto-ohjaaja kuraattori, terveydenhoitaja, koululääkäri ja/tai psykologi. Asiantuntijaryhmä toimii aina oppilaan ja/tai huoltajan suostumuksella ja oppilas itse ja perhe ovat mukana yhteistyössä.

Nuorisolain mukaisesti monialaisen yhteistyön suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten Mäntsälässä ja Pornaisissa toimii nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, johon kuuluvat opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimen sekä työ- ja poliisihallinnon edustajat. (Mäntsälässä Avain, Pornaisissa Huoli). Näiden ryhmien tavoitteena on mm. koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi.

Mäntsälässä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi toimii moniammatillisia yhteistyöryhmiä esim. päihdekasvatuksen toteuttamiseksi (Huima) ja ns. yläkoulujen nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi (nuorisoperhetuentiimi).

Moniammatillinen yhteistyö mahdollistaa yhteistyössä lasten, nuorten ja vanhempien kanssa vastuitten selkiyttämisen, tiedonkulun pulmien parantamisen sekä yhteisten rajapintojen huomioimisen.

15. Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa ohjaavat strategiset tavoitteet, vastuut ja mittaaminen

Liitteenä olevassa taulukossa (Liite 2.) kuvataan hyvinvointisuunnitelman strategiset tavoitteet, vastuut ja seurannan mittarit. Taulukko toimii suunnitelman raportointivälineenä. Suunnitelman täytäntöönpanosta vastaavat kunnan johtavat viranhaltijat, henkilöstö ja luottamushenkilöt. Luottamushenkilöt vastaavat siitä, että toiminnalle varataan riittävät resurssit.

Suunnitelman toteutumista seurataan ja annetaan tiedoksi osana talouden ja toiminnan raportointia lautakunnille, kunnanhallitukselle ja valtuustolle. Jokainen toimiala vastuuhenkilöineen vastaa raportoinnista.

Kunnan oppilashuoltoryhmä seuraa Mäntsälässä ja Pornaisissa osana lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman arviointia opiskeluhoillon tavoitteiden ja toiminnan toteutumista ja laatua.

Vastaukset oppilaskunnalle suunnattuun kyselyyn:

Oma koulu, hyvää

Hyökännummen koulu	Myllymäen koulu	Kirkonkylän koulu	Sääksjärven koulu	Sälinkään koulu	Hirvihaaran koulu
<ul style="list-style-type: none"> - välitunnit sujuvat, ei kiusata - ruokailussa rauhallista 	<ul style="list-style-type: none"> On paljon kavereita. - Opetus on hyvää. - Opettajat ovat hyviä. - Koulussa on kivat avustajat. - Läksyjä on riittävästi. - Koulussa on hyvä terveydenhoitaja. - Luokissa on hyvä luokkahenki. - Koulussa ei esiinny paljon kiusaamista. - Koulussa ymmärretään oppilaita. - Myllymäellä on oma ATK-luokka, liikuntasali ja teknisen työn luokka. - Koulussa on hyvät koulutarvikkeet. - Ruokaa on riittävästi ja se on hyvää, välillä saamme jälkiruokajäätelöt. - Koulussa on paljon erilaisia tapahtumia ja teemme luokkaretkiä. - Alkuopetuksessa on säädettävät pulpetit. 	<ul style="list-style-type: none"> kuri, luokkaretket, futis kenttä, yhteishenki, hyvät opettajat, lasiseinäiset luokat, hyvä kouluopetus, tarpeeksi pitkät välitunnit 	<ul style="list-style-type: none"> * sopiva määrä oppilaita,* hyvä välituntialue/hyvä iso piha, *hyvän pituiset välitunnit, *Pikkumetsä, *iso liikuntasali, *kerhotoiminta, *hyvä ruoka/tehdään itse ruoka, *luokkien mieliruokapäivä, *koulupäivän pituus on hyvä, *luistelukenttä talvella, *erilaiset yhteiset juhlat, *Talent, *Kevätmessut, *Ystävänäpäivän disco (vanhempainyhdistys), *yökoulu 	<ul style="list-style-type: none"> Koulussa saa olla oma itsensä. - Täällä ei kiusata. - Tunneilla ollaan hiljaa. - Koulussa on kavereita. - Saa olla välitunneilla. - Välitunneilla otetaan mukaan leikkeihin. - On kivaa, kun on liikuntavälineitä sekä liikuntatunneille että välitunneille. - Hyvä, että koulussa on säännöt. - On kiva esiintyä juhlissa. 	<ul style="list-style-type: none"> - hyvät hiihtomaastot - maalaiskoulu - hyvä ruoka - jalkapallomaalit / kenttä / kaukalo - hyvät kaverit / ystävät - pienten retkien tekeminen - kirjastoauton vierailut joka viikko

Oma koulu, kehitettävää

Hyökännummen koulu	Myllymäen koulu	Kirkonkylän koulu	Sääksjärven koulu	Sälinkään koulu	Hirvihaaran koulu
- enemmän rahaa käyttöön/ruoka-annos - sisääntuloeteiset ahtaat	- Toivomme pihalle uusia leikkivälineitä. - Parakit pois pihalta! - Pulpetteja voisi uusia. - Ruoka voisi olla parempaa. - Toivomme uusia, ehjiä kenkähylyjä. - Lämmityksessä parantamisen varaa.	vaijerikeinun vaijeri sotkee vaatteet sateella, koulun jälkeisiä kerhoja voisi olla enemmän, ruoka, siisteys, leikkivälineet, pitäisi saada lupa tuoda skeitit sisään, teknisen työn luokan siivous, parempi koulunpiha, ehjät jalkapallomaalit, välitunnit pidemmiksi	*kiipeilyteline, *köysirata, *liukumäki, *uusi trampoliini, *korikeinu, *tekonurmi jalkkiskentälle, *että sais pyöräillä välkällä, *jalkapallojoukkueiden jako välitunnilla, *omaa tuntikäyttämistä, *Pikkumetsän sääntöjen noudattaminen, *parempaa ruokaa	-Koulussa pitäisi olla pakkasraja -15°C, jolloin saisi olla sisällä. -Joka luokassa pitäisi olla avustaja, että ehtisi tehdä tehtävät hyvin. -Jalkapallomaaleihin pitäisi saada uudet verkot. -Lisää liikuntavälineitä. -Opettajille lisää liikuntavinkkirjoja.	-liikuntasali!!!! -uimahallikäyntejä joka luokalle -enemmän kiinteitä leikkivälineitä

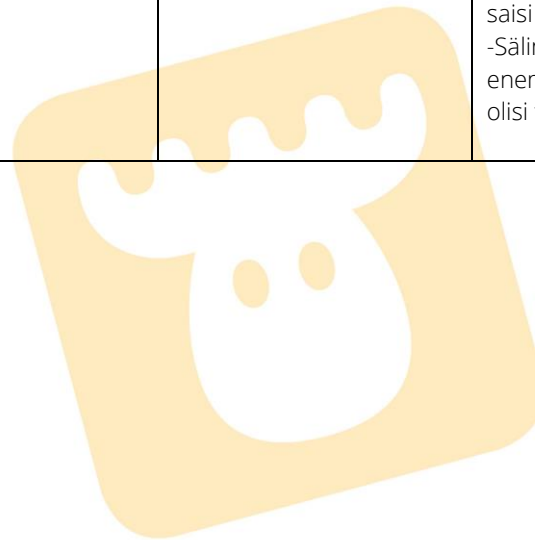
Kunnassamme on hyvin

Hyökännummen koulu	Myllymäen koulu	Kirkonkylän koulu	Sääksjärven koulu	Sälinkään koulu	Hirvihaaran koulu
turvallista asua - ei ole liian paljon liikennettä -lapsilla tekemistä: leikkipaikkoja, vapaa-ajan harrastusmahdollisuudet hyvät	ei vastausta	paloasema, poliisiasema, puhdas vesi, turvallista liikkua, paljon hiihtolatuja, paljon kauppia, kaupat, paloasema, talot, hyvin rakennettu keskusta	*ei ole liian iso kunta, *hyvä liikenne, *hyvät urheilukentät ja harrastuspaikat' *"ullanpuisto" on kiva	-On hyvä, kun on kirjasto. -Erilaiset tapahtumat, joihin voi osallistua perheen kanssa, ovat kivoja. -Ilmaiset kouluruuat. -Hyvät liikuntamahdollisuudet. - Saa liikkua vapaasti. -Kiva, kun kunnassa on mahdollisuus osallistua erilaisiin kerhoihin.	-hyvät liikuntamahdollisuudet, esim. jäähalli, jalkapallokentät, yu-kenttä -kirjasto / kirjastoauto -kauppoja riittävästi

				-Uimaopetus on kiva. Tällaiset erityiset asiat piristävät koulunkäyntiä.	
--	--	--	--	--	--

Kunnassamme kehitettävää

Hyökännummen koulu	Myllymäen koulu	Kirkonkylän koulu	Sääksjärven koulu	Sälinkään koulu	Hirvihaaran koulu
- uimahalli puuttuu	ei vastausta	uimahalli, siisteys, enemmän kauppoja, elokuvateatteri, suurempi keskusta, puistoja paremmiksi, pois sotkut, skeittirampeja	*kävelytiet, *kävelytie Sääksjärvelle, *uimahalli. *elokuvateatteri, *paremmat tiet, *parempia asvaltteja, *luistelurata, *skeittirampeja, *parempi koulukyyti, *lisää tapahtumia, *KYLIS Sääksjärvelle	-Uimahallitoive. -Lisää suojateitä Mäntsälään. Koulun parkkipaikan kohdalle sitä toivottiin erityisesti. -Jotkut liikennemerkkit ovat kuulemma huonokuntoisia, pitäisi kunnostaa; samoin jotkin suojiemaalaukset, joita saisi vahvistaa. -Sälinkäällä saisi olla enemmän pyöräteitä, niin olisi turvallisempi kulkea.	-oma uimahalli -kyläkauppa Hirvihaaraan

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma / Mäntsälä ja Pornainen
 Strategia vuosille 2015–2017

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Vastuutaho
Yleisiin kasvuoloihin vaikuttaminen	Lapsia ja nuoria kuullaan heitä koskeissa asioissa	Oppilaskuntatyö	Oppilaskunnan hallituksen kokousten määrä	opetuspäällikkö
		Opetussuunnitelma 2016 - prosessi	Toteutuneiden yhteistyömenetelmien lukumäärä	opetuspäällikkö / varhaiskasvatuspäällikkö
		Nuorisotalotoimikunnan perustaminen	osallistuvien nuorten määrä	vapaa-aikapäällikkö
		Aloitekanava -työskentely	alotteiden määrä/ toteutuneet toimenpiteet	vapaa-aikapäällikkö
	Turvallinen ja terveellinen kasvuympäristö	Asunto-ohjelma 2012-2016	Kohtuuhintaiset asunnot (perhe ja itsenäistyvät nuoret)	asuntotoimen päällikkö
		oppilaitosturvallisuuden edistäminen	tutor-arviointimallin keski-arvo	opetuspäällikkö

		KiVa Koulu –toiminta Kirjasto tarjoaa toimivan, turvallisen ja yhteisöllisen tilan kaikenikäisten yhdessäoloon.	Lukuvuoden arviointi- ja seurantaraportointi aukioloajat	opetuspäällikkö kirjastonjohtaja
Palvelutarpeiden mukaiset, oikea-aikaiset palvelut lapsille nuorille ja perheille	Turvataan palvelut asiakkaalle tarkoituksenmukaisesti riittävän varhain	erityisnuorisotyö kohdentaa palvelunsa oikea-aikaisesti kunnan oppilas-huoltoryhmän toiminta koulupudokkaiden haltuunotto Starttipajatoiminnan moniammatillinen kehittäminen Perusopetuksen iltapäivätoiminnan laajentaminen koskemaan koko kuntaa	nuorten määrä palveluissa, nuorisotakuun toteutuminen kokousten määrä koulupudokkaiden määrä ja määrän muutokset kohdatut nuoret toimintaan osallistuvien lasten määrä	vapaa-aikapäällikkö tukipalveluiden erityisasiantuntija sosiaalipalvelupäällikkö vapaa-aikapäällikkö vapaa-aikapäällikkö vapaa-aikapäällikkö

		Toimiva moniammatillinen oppilashuolto monialainen kulttuuritapahtumatarjonta	kouluterveyskyselyn tulokset osallistujamäärät asiakaspalaute	opetuspäällikkö sosiaalipalvelupäällikkö varhaiskasvatuspäällikkö kirjastonjohtaja kansalaisopiston rehtori
Vanhemmuuden ja kasvatuksen tukeminen	Lisätään ennaltaehkäisevää palvelua ja varhaista tukea/puuttumista Vanhemmat tuntevat oman vastuunsa kasvattajina	Perhevalmennus isätyö Vanhemmuutta tukevat ryhmät, vertaisryhmät, luennot ja vanhempainillat eroryhmä, suun terveyden edistämisen luento Kokonaisarvio lapsen ja koko perheen terveydestä ja hyvinvoinnista laajoissa terveystarkastuksissa ja yhteinen sopimus jatkosta ja seurannasta Lasta koskevilla suunnitelmissa kirjataan vanhempien vastuut ja	Ryhmien kokoontumiskerrat, osallistujamäärät Asiakaspalaute luentojen määrä Terveystarkastusten määrä Jatkosopimusten määrä Sopimusten toteutusaste terv.tarkastusten määrä Vanhempien vastuut kirjattu %	osastonhoitaja johtava psykologi vastaava hammaslääkäri osastonhoitaja johtava psykologi vastaava hammaslääkäri johtava psykologi osastonhoitaja vastaava hammaslääkäri

		huomioidaan kasvatuskumppanuus	pedagogisten lomakkeiden kirjaukset	opetuspäällikkö varhaiskasvatuspäällikkö
Lasten ja nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	Riittävä, osaava ja sitoutunut henkilöstö	Asiakasmääriä seurataan ja tulokset huomioidaan henkilöstösuunnittelussa	Henkilöstöraportti	kunnan johtoryhmä
	joustavat henkilöstömuutokset tarpeiden mukaisesti	palvelutarpeeseen vastaaminen oman henkilöstön ja ostopalveluiden osalta	Henkilöstöraportti	kunnan johtoryhmä
	Päihteettömyyden edistäminen(tupakka, alkoholi ja huumeet)	Päihteettömyyteen kannustava nuorten ryhmätoiminta	Ryhmien kokoontumiskerrat, osallistujamäärät, asiakaspalaute Päihdekasvatuksen vuosikalenteri	johtava päihde- ja mielenterveystyöntekijä johtava psykologi
	Masennuksen	Camera Obscura toimintamallin jatkaminen kaikille 7. luokkalaisille Hubu-oppitunnit	osallistuneiden määrä pidettyjen tuntien määrä	opetuspäällikkö vapaa-aikapäällikkö osastonhoitaja

	ehkäiseminen, stressinhallinnan vahvistaminen Lasten fyysisen kunnon edistäminen Nuorisotakuun piirissä oleva nuori suorittaa peruskoulun jälkeisen tutkinnon Nuorten pitkäaikaistyöttömyyden alentaminen Kumppanuusyhteistyö järjestöjen, yhdistysten ja seurojen kanssa on aktiivista ja tavoitteellista	Maestro -ryhmät Move-menetelmän käyttö Liikkuva koulu -hanke opinto-ohjaus, jatko-ohjaus Yhteistyö te-toimiston, yrittäjien kanssa Starttipajatoimina Nuorten omat ryhmät Tytötalo Toiminta-avusten kohdentaminen	Ryhmien kokoontumis- kerrat, osallistujamäärät, asiakaspalautte Tulosten raportti ja jatkosuositukset (oppilasmäärä) tilastointi nuorten työttömyysaste Ryhmien määrä. osallistujien määrä, asiakaspalautte perhe- kummit,	tukipalveluiden erityisasiantuntija johtava psykologi vapaa-aikapäällikkö Vapaa-aikapäällikkö opetuspäällikkö opetuspäällikkö sosiaalipalvelupäällikkö vapaa-aikapäällikkö te-toimisto vapaa-aikapäällikkö kaikki päälliköt
--	--	---	---	--

			kaveritoiminta, kokemusasiantuntijat	
Perhe- ja yksilökohtaisen lastensuojelun toteuttaminen	Lasten, nuorten ja vanhempien kuulluksi tuleminen. Osallisuuden vahvistaminen.	Lapsikohtaiset suunnitelmat, vanhempien omat suunnitelmat	suunnitelmien määrä vanhempien suunnitelmien määrä Asiakaspalautteet	sosiaalipalvelupäällikkö
	Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten sijoituksen keston lyhentäminen	Kasvatuskumppanuuteen perustuvan yhteistyön luominen yksityisten sijoituspalveluiden tuottajien kanssa	Bonus-Sanktio järjestelmä	sosiaalipalvelupäällikkö
	Moniammatillisen yhteistyön lisääminen	lastensuojelun ja päihde- ja mielenterveystyön yhteistyöhön otetaan käyttöön ns. Jällivaaran malli	Malli käytössä	johtava päihde- ja mielenterveystyöntekijä
		Palveluohjausmallin luominen koulun, päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyöhön	Palveluohjausmalli käytössä	Kunnan oppilashuoltoryhmä